

Володимир Кирилюк,
кандидат економічних наук, доцент,
Іван Рябоконт,
кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

ВETERАНСЬКА ПОЛІТИКА В СВІТІ: ДОСВІД ХОРВАТІЇ

Актуальність ветеранської політики в Україні зростає в контексті триваючої війни та соціальних викликів, які виникають для ветеранів. Багато з тих, хто повертається з фронту, стикаються з серйозними труднощами в адаптації до цивільного життя, як-от психологічні травми, проблеми з працевлаштуванням, відсутність належної медичної допомоги. Ветеранська політика, що охоплює соціальні гарантії, медичне забезпечення, реабілітацію та інтеграцію ветеранів у суспільство, є необхідною для збереження не тільки їхнього фізичного та психологічного здоров'я, але й для соціальної стабільності в Україні.

Зокрема, важливою частиною ветеранської політики є створення національної стратегії підтримки ветеранів, що включає правову, фінансову та моральну підтримку. Враховуючи великий внесок ветеранів у захист країни, їхня реабілітація та інтеграція в соціум стають питанням національної безпеки. Підтримка ветеранів має не лише гуманітарний характер, але й сприяє економічному розвитку, зокрема через впровадження програм зайнятості, навчання та адаптації в цивільному секторі, що дозволяє ветеранам стати активними учасниками суспільного життя.

Важливим є вивчення зарубіжного досвіду щодо ветеранської політики для використання кращих світових практик в умовах нашої національної системи. Серед європейських країн варто виокремити Хорватію, яка пройшла війну за незалежність у 1991-1995 роках, у якій взяло участь майже все доросле чоловіче населення. Тому Хорватія має значний досвід реінтеграції військових до мирного життя, підтримки їхніх родин, а також роботи із постраждалими цивільним населенням. Відповідно до записів Реєстру хорватських ветеранів, у війні брали участь 506 133 хорватські ветерани, включаючи бойові та небойові сектори. Ветерани становлять близько 10% від загальної кількості населення Республіки Хорватія. Станом на 2020-й рік на обліку перебувало 426 956 ветеранів війни, що у чотиримільйонній країні складає значний відсоток [1].

9-10 жовтня 2025 року у місті Спліт, Республіка Хорватія, відбулася Міжнародна ветеранська конференція – подія, що має особливе значення для України, адже Хорватія володіє великим досвідом у розбудові системи підтримки ветеранів і ветеранок.

Уже понад три десятиліття ця держава послідовно вдосконалює програми реабілітації, соціального захисту та працевлаштування Захисників і Захисниць, які повернулися до цивільного життя. Післявоєнна відбудова країни показала,

як ветерани можуть стати опорою розвитку держави. А Україна прагне вчитися з найкращих практик і поглиблювати співпрацю у сфері ветеранської політики [2].

Хорватія вибудувала цілісну та багаторівневу систему державного управління у сфері ветеранської політики, яка охоплює як інституційні механізми, так і практичні інструменти підтримки. Зокрема, функціонує окреме профільне міністерство, що координує широкий спектр програм – від соціального забезпечення й медичної та психологічної реабілітації до сприяння зайнятості ветеранів. Важливою рисою цієї моделі є її стратегічна спрямованість: політика не обмежується короткостроковими заходами, а розглядається як довготривалий процес, який постійно адаптується до нових викликів і потреб. Оскільки значна частина громадян має ветеранський досвід, питання їхньої інтеграції стало не лише соціальним обов'язком держави, а й важливим елементом загальнонаціонального розвитку та суспільної стабільності.

Водночас ключовий акцент хорватської моделі зроблено на економічній реінтеграції ветеранів як передумові їхньої повноцінної участі в суспільному житті. Держава активно стимулює розвиток ветеранського підприємництва, зокрема через освітні програми, професійну перепідготовку та фінансову підтримку малого бізнесу. Починаючи з 2004 року впроваджуються системні заходи з працевлаштування ветеранів, а з 2015 року особливу увагу приділено створенню ветеранських кооперативів, які виконують не лише економічну, а й соціально-терапевтичну функцію. Такі об'єднання сприяють відновленню соціальних зв'язків, взаємопідтримці та психологічній адаптації. Динамічне зростання кількості кооперативів – від поодиноких ініціатив до розгалуженої мережі – демонструє ефективність цієї політики. Додатково держава розвиває інфраструктуру збуту продукції ветеранів, створюючи спеціалізовані торгові майданчики та виставкові простори. У підсумку, поєднання соціальних гарантій, освітніх можливостей і підтримки підприємницької активності формує сприятливе середовище для успішного повернення ветеранів до мирного життя.

У Хорватії соціальна підтримка ветеранів та їхніх родин, відповідно до чинних політик і законодавчих норм, трактується як створення умов для їхньої повноцінної та активної участі в суспільному житті. Основою такого підходу є поєднання психосоціальної адаптації та належного матеріального забезпечення. Особлива увага приділяється відновленню психологічного стану, соціальних зв'язків і здатності ветеранів інтегруватися у цивільне середовище [3, с. 31]. Практична реалізація цієї політики передбачає функціонування спеціалізованих центрів психосоціальної допомоги та ветеранських центрів, де працюють психологи, юристи та інші фахівці, які надають комплексну підтримку ветеранам і постраждалим від війни. Водночас матеріальна складова включає систему соціальних пільг, грошових виплат і підвищених пенсій, а також програми професійної перепідготовки. Додатково держава стимулює економічну активність ветеранів шляхом підтримки їхнього підприємництва та

розвитку самозайнятості, що сприяє їхній фінансовій незалежності та соціальній інтеграції.

Україна може адаптувати хорватську модель, зокрема у частині створення ефективної інституційної системи управління, розвитку мережі центрів психосоціальної підтримки та впровадження комплексних програм економічної інтеграції. Особливо перспективним є запозичення практик підтримки ветеранського підприємництва, кооперативів і програм професійної перепідготовки, що сприяють самозайнятості та фінансовій незалежності ветеранів. Водночас важливо враховувати національні особливості та масштаби сучасних викликів, щоб адаптація цього досвіду була не механічною, а гнучкою й ефективною, спрямованою на довгострокову соціальну стабільність і розвиток суспільства.

Список використаних джерел

1. Досвід Хорватії у реабілітації ветеранів. URL : <https://surli.cc/zupkes>
2. Солідарність, обмін досвідом та партнерство: У Хорватії відбулася перша Міжнародна ветеранська конференція у Європі за участі 15 країн. URL : <https://mva.gov.ua/presenter/category/86-novini/solidarnist-obmin-dosvidom-dosvidom-ta-partnerstvo-u-horvatii-vidbulasya-persha-mizhnarodna-veteranska-konferentsiya-u-evropi-za-uchasti-15-krain>
3. Системи соціальної підтримки ветеранів: Хорватія, Ізраїль, Велика Британія, Сербія та Данія. Аналітична записка Київ, 2023. 104 с.

Отримано: 12.05.2026